

Europeiska Kardiologföreningen publicerade 2013 nya riktlinjer för behandling av patienter med stabil kranskärslssjukdom (Eur Heart J 2013;34:2949-3003). Nedan följer en sammanfattning av de mest betydelsefulla delarna av de nya rekommendationerna tillsammans med kommentarer från Svenska Kardiologföreningens arbetsgrupp för kranskärslssjukdom.

1. Ökad fokus på pre-test probability (PTP) vid diagnostik av stabil koronarsjukdom
Betydelsen av en god anamnes betonas! Ålder, kön, bröstsmärteanamnes ligger till grund för skattning av PTP. Vid PTP <15% bedöms risken för kranskärslssjukdom som mycket låg och vidare utredning är inte nödvändig. Om PTP >85% kan diagnosen kranskärslssjukdom anses vara klar och dessa behöver endast riskbedömas.
Konventionella riskfaktorer skall självklart beaktas.
Ur ett svenskt perspektiv: Hur undervisar vi våra studenter och blivande kollegor i att skatta och använda PTP? Använder vi idag för mycket/eller fel diagnostisk metod?
2. Samtliga patienter med nyupptäckt stabil angina rekommenderas hjärtultraljud för
  - a. att utesluta alternativa orsaker till angina pectoris
  - b. identifiera regionala abnormiteter i myokardrörligheten som indikerar koronarsjukdom
  - c. mäta vänsterkammarmfunktion för riskstratifieringBetonar nyttan av hjärtultraljud både vad avser diagnostik och prognostik.
Ur ett svenskt perspektiv: Hjärtultraljud bör rutinemässigt göras som ett led i utredningen av stabil angina. Fler riktade eller kompletta ultraljud via mottagningen? Har vi tillräckligt med resurser?
3. Modern bild- och funktionsdiagnostik (stress- EKO, CMR, SPECT, PET, DT) har högre sensitivitet än arbetsprov och inkluderas nu i den rutinemässiga utredningsarsenalen
Ur ett svenskt perspektiv: Modern bild- och funktionsdiagnostik bör användas i större utsträckning och färre arbetsprov utförs. Vid PTP mellan 15-50% har t.ex DT kranskärsl ett mycket högt negativt prediktivt värde och kan med stor säkerhet utesluta kranskärslssjukdom.
4. Mikrovaskulär dysfunktion och vasospasm diskuteras mer ingående än tidigare.
Man lyfter fram andra mekanismer på småkärlsnivå som ger anginösa symtom med samtidigt icke-invasivt verifierad ischemi hos en betydande del av patienterna med kranskärslsröntgen utan signifikanta stenoser.
Ur ett svenskt perspektiv: Undvik begreppet "rena kärl"!
5. Diagnostik versus prognostik
Man skall tydliggöra syftet med sin undersökning: att skaffa diagnostisk och/eller prognostisk information. Även om diagnosen är fastställd kan man ibland göra

ytterligare utredning i syfte att värdera risken. I andra fall ger en och samma undersökning information av båda slag.

Ur ett svenskt perspektiv: Tydliggör syftet med undersökningen för dig själv och för patienten!

6. Riskfaktorhantering och prevention är uppdaterad och överensstämmer helt med de preventionsguidelines som ESC publicerade 2012 (Eur Heart J 2012;33:1635-1701).
Ur ett svenskt perspektiv: LDL-kolesterolmålet hos patienter med stabil angina är <1.8 mmol/L eller minst 50% reduktion från utgångsvärdet.

7. Läkemedelsbehandlingen uppdaterad
Förbehandling med clopidogrel inför kranskärlsröntgen rekommenderas inte om koronaranatomien är okänd. Efter elektiv PCI med stentning rekommenderas clopidogrel. Ticagrelor eller prasugrel skall endast användas i specialfall.
Ur ett svenskt perspektiv: Skall vi sluta med förbehandling med clopidogrel för diagnostisk angiografi? Nya trombocythämmare införs på bred bas vid AKS: risk för indikationsglidning föreligger.

8. Revaskularisering versus icke-invasiv behandling
Vid fastställd diagnos bör koronarangiografi utföras hos patienter med hög risk (mortalitet >3%/år). Koronarangiografi kan övervägas hos patienter med medelhög risk (mortalitet 1-3%/år), i synnerhet om symtom kvarstår trots optimal medicinsk behandling.
Ur ett svenskt perspektiv: Beslut om revaskularisering eller medicinsk behandling bör inkludera information om koronaranatomins komplexitet/stenosgrad, utbredning av ischemi och förväntad nytta av revaskularisering avseende symtomlindring och prognos. Optimal medicinsk behandling (OMT) innefattar både livsstilsförändring och läkemedelsbehandling och är underanvänd i Sverige!?

9. Val av revaskularisering (PCI vs CABG) – förslag på ny algoritm där SYNTAX-score bör beaktas vid val av revaskulariseringsmetod
Guidelines betonar vikten av härtrond med multidisciplinärt hjärtteam för beslut om revaskulariseringsmetod hos patienter med flerkärls- och/eller huvudstamssjukdom. Beräkning av SYNTAX-score bör ske rutinmässigt i dessa fall.
Ur ett svenskt perspektiv: Hjärtrondens betydelse understryks! SYNTAX-score bör på samtliga sjukhus beräknas rutinmässigt vid flerkärls- och/eller huvudstamssjukdom, dokumenteras i journalen och vara till stöd vid beslut om revaskulariseringsmetod.